

SLOVENSKI TISK

V Ljubljani, dne 27. junija 1929. — Številka 2.

O NAŠEM ORNAMENTU

ING. ARH. JANKO OMAHEN

Ornament je bistven del dekorativne umetnosti, zato se ni čuditi, da pri vseh večjih, kulturno močnih narodih raste in cvete ter se razvija, ker zavzema mesto, ki mu po vsej pravici tudi gre. Vsak utrip oblikujoče umetnosti najdemo na njem in vsako novo hotenje v umetnosti najde odmev v ornametu. Zaradi tega je ornament življenje, ki mu diktira doba rojstvo in smrt, življenje, ki živi skozi veke tisoč življenj, ne eno samo.

V današnji dobi enostavnih form, diktiranih po praktičnosti, cenenosti in izvestni logiki v občutenju materiala, bi si človek mislil, da je ornament mrtev, pa so mu prav ti principi zapisali zakon življenja.

Vsak material izpolnjuje s svojim bistvom sebi odgovarjajočo nalogo, različna kakovost istega materiala v svoji, le njemu lastni konstruktivnosti pa to nalogo le poživlja. Zato je ornament mogoč le tam, kjer je v skladu s konstruktivnostjo materiala. S tem ornament le poživlja in dela material toplejši, bodisi z barvo ali formo. In to je njegova naloga.

Za občutenje in hotenje današnje dobe sta bila potrebna velik razvoj in velika kultura, ki izvirata iz kontinuitete napredka in tehnike in ki dajeta pečat današnji dobi. Vsi smo pod tem vplivom, ker živimo danes, ni pa nam treba, da zabrišemo svojo individualnost, in to zlasti ne v ornametu, ki smo ga imeli tako bogatega in razkošnega.

Naš ornament je bil pripoveden, pesem, pisana z iglo; danes je ornament arhitektura

ploskve. Vse misli, ki so vodile do izražanja, so čustva, ki so skupna vsemu človeštvu, nacionalna v vsem pa je le forma, ki jo skrbno brusi ter pili napredek naroda v umetnosti, a ki nikdar ne zabriše tistega, specifično narodnega, kar nam je lastno in kar nas loči od drugih.

Dasi je dovolj vplivov, vendar ima, kar je ustvarjenega iz naroda samega, svoj lastni pečat, ki ga ne opazimo takrat, ko nastaja. In prav v tem tiči skrivnost razvoja in napredka. Jasno je po vsem tem, da nima prav nobenega zmisla, kratkomalo prerisavati naš stari ornament in ga točno kopirati, ker bi bil s tem vsak napredek nemogoč. In če kje to velja, velja v umetnosti še posebej. Le individualno podajanje in ustvarjanje v duhu današnjega časa, na podlagi obstoječih starih motivov, more roditi temelje naši bodoči narodni ornamentiki.

Polje, kjer moremo danes koristno uveljavljati ornament, je drugačno kot je bilo nekoč. Civilizacija in napredek sta nam spravila vse naše bogastvo v muzej. Če bi bili imeli svojo industrijo, bi bil danes naš ornament na visoki stopnji, ker bi se razvijal iz potrebe in s časom. V industrijskih izdelkih smo dobili v ornamentiki tujo navlako in jo dobivamo še danes. Ta nam vsiljuje tuj vpliv, ima pa pri vsem tem vsaj to dobro, da nas vleče s časom naprej in nam nehote razjasnjuje moderno

stremljenje in današnje hotenje. Ljudje tega ne vidijo, pač pa čutijo, zato je vsak poizkus, obuditi k življenju naš domač ornament, kakršen je bil, klavrno končal.

Našemu ornamentu manjka razvojne dobe do danes. Če hočemo koristno napredovati, nam ne kaže drugega, kakor da preskočimo to dobo in začnemo na podlagi danih motivov tam, kjer živimo danes. Za vsak ustvarjajoči duh je to tudi edina rešitev tega vprašanja.

Danes imamo dovolj industrije, ki bi lahko ta stremljenja podpirala in nam s svojim delom tudi dala možnost, da se naš ornament poživi, ker edino tu je življenska potreba po ornamentu. Toda izmed vseh domačih industrij se tega, na žalost, danes zaveda le tiskarstvo, ki gre v tem ustvarjanju svojo gotovo razvojno pot k osamosvojitvi od tujih vplivov in s tem svojemu velikemu kulturnemu delu naproti.

O RAZLIČNIH TEHNIKAH TISKA IN NJIHOVIH POSEBNOSTIH

II.

TIPOGRAFIJA

Tipografija je klasična tehnika Gutenbergove iznajdbe. Njeno bistvo je v tem, da je tiskalo, ki je v tem primeru imenujemo stavek, odnosno sestavek, sestavljeno iz posameznih tipov, izmed katerih vsak predstavlja bodisi lik, ki ga na odtisku vidimo v odtisnjeni podobi (črki, črti itd.), bodisi prazen prostor, ki ga na odtisku ne vidimo.

Tipografija je tisk z vzbokline. Po tisku vidni liki so vzbočeni in z njih tiskamo.

Po tisku vidni liki so črke, črte, znaki, okraski (med njimi obrobki), ostali tipi so nevidni in jih imenujemo slepi material.

Da moremo sestavljati posamezne tipe v stavke in sestavke, nam omogočata sistematična debelina in širina posameznih tipov in njihova enaka visokost. Višino tipov imajo praviloma posamezne tiskarne enako, debelina in širina pa se ravna dosledno po tiskarski meri, in sicer po enoti, ki je 2660. del enega metra.

Tipografija služi predvsem za proizvajanje tiskanega besedila, bodisi gladkega stavka ali stavka z različnimi znaki, ki so podobni črkam, ali stavka tabel in okraskov.

Stavek nastane na naslednji način: Stavec ima na razpolago različne omare, v katerih imamo po mednarodno enako veljavnih pravilih razvrščene tipe. Omara za črke ima toliko

predelkov, kolikor jih je potrebno za črke onega jezika, ki je v kraju navaden, in za potrebni slepi material. Predelki črk odgovarjajo po svoji velikosti potrebi (množini) posameznih tipov. Stavec točno vé, kje leži kaka črka; z desnico jemlje drugo za drugo iz predelkov in polaga v nabiralnik, ki ga drži v levici, ter tako sestavlja besedo za besedo, stavek itd. Pri polaganju v nabiralnik stavi črko vedno s signaturo navzgor. Signatura je zareza, s katero je opremljena vsaka črka (glej sliko) in po kateri spozna stavec, h kateri vrsti črk spada. Med posamezne besede porazdeli primerne koščke slepega materiala tako, da je vrsta s črkami spredaj in zadaj odrezana, ali jo spre v sredo, ali kakor je pač potrebno ter začne staviti novo vrsto.

Analogno, kakor besede in vrste, nastajajo vsi stavki in sestavki. Za sestavljanja (stavljenje) je treba točnega poznanja vsega materiala najrazličnejših tipov, ki je zelo obsežen.

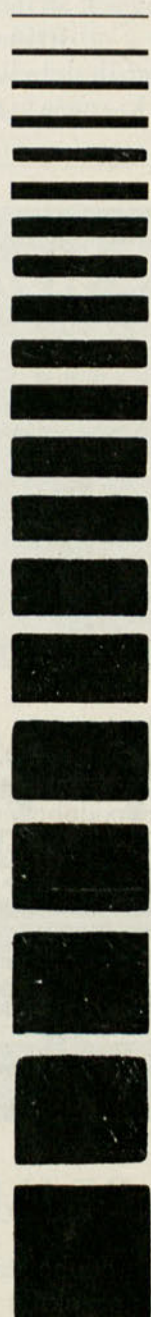
Tipi so vliti iz zlitine, ki sestoji iz svinca, antimona in cina; drugi iz medi ali železa, nekateri so rezani v les.

Kakor že povedano, je podlaga in pogoj za stavljenje tiskarska mera, debelina in širina tipov sta matematično precizni.

Debelino črke ali tipa vobče imenujemo po deblu. Za črke, črte, znake in polnila imamo naslednje debeline:

$\frac{1}{8}$ (osminka) petita	=	1 enota	
$\frac{1}{4}$ (četrtinka) petita	=	2 enoti	
$\frac{1}{4}$ (četrtinka) cicero	=	5 enote = briljant	
$\frac{1}{2}$ (pol) petita	=	4 enote = diamant	
		5 enot = perl	
$\frac{1}{2}$ (pol) cicero	=	6 enot = nonpareille	
		7 enot = kolonel	
		8 enot = petit	
		9 enot = borgis	
		10 enot = garmond ali korpus	
		12 enot = cicero	
		14 enot = mitel	
		16 enot = tercia	
		20 enot = tekst	
		24 enot = dvojna cicero ali pol konkordance	
		28 enot = dvojna mitel	
		32 enot = dvojna tercia	
		36 enot = mala kanon	
		40 enot = dvojna tekst ali velika kanon	
		48 enot = mala misal ali 1 konkordanca	

Namesto «mala kanon» se rabi običajno naziv 5 (tri) cicero; namesto «mala misal» pravimo 4 (štiri) cicero. Večje debeline imenujemo po debelinah v cicero: pet cicero, šest cicero itd.

Pri slepem materialu, ki je navadno za 12 tipografskih enot nižji od črkovnega materiala

razločujemo: pretke ali špacije, kladice ali kvadrate, letvice ali reglete in prečke.

Pretke (špaciji) so ono polnilo, ki spada k črkam, in se razločuje po širini debla, in sicer razločujemo naslednje širine

celet = širina je enaka debelini,
polovičnik = širina je polovica debeline,

tretjinec = širina je tretjina debeline,
 četrtinec = širina je četrtnina debeline,
 petinec = širina je petina debeline,
 šestinec = širina je šestina debeline,
 osminec = širina je osmina debeline.

Pri večjih debelinah od petita imamo tanjše špacije, ki znašajo osminko petita, odnosno eno

enoto, imenujemo jih tanke pretke (tanki špaciji) ali enotniki.

Kladice (kvadrati) so polnilo vseh debelin, ki imajo dve, tri ali štiri cicero širine. Imenujemo jih tako, da povemo debelino in potem širino kladice, n. pr.: pol cicero kladice na štiri cicero (ali eno konkordanco).

PRIMER TIPOGRAFSKEGA STAVKA

Vidne podobe črk so odtisnjene likovne ploskve, črne ploskve so odtisnjeni slepi material. Beli prostor okrog črk je meso. Spodaj je postavljena glava enostavne tabele s črkami, mēdenimi črtami in slepim materialom.

Naloženo			Vagona štev.	Teža	Vsebina		Prejemnik	Naročnik	Opomba		
dne	postaja	obrat			Mehak les					Oglje	Drva
					rezan	tesan					
					m ³	kg					

Običajne letvice* (reglete) so osminka petita, četrtna petita, četrtna cicero, pol petita in pol cicero debeli podolgasti kosi, ki so sistematično rezani v dolžinah od ene do šest konkordanc.

Močnejši kosi iste vrste, debeli eno, dve, tri ali štiri cicero ter dolgi od ene do šest konkordanc so prečke. To je običajni, za stavek potrebni slepi material te velikosti, v rabi pa so še prečke večjih dimenzij (lite navadno iz železa).

Tipografski sistem omogoča sestavljanje gladkega stavka, tabel, števil, matematičnega stavka itd. v vseh pismenkah kulturnih jezikov.

* Nemci razločujejo «Regletten» od 4 cicero dolžine naprej in «Durchschuss» od 2 do 4 cicero dolžine, toda to razločevanje v praksi ni potrebno.

Tipografijo uporablja danes skoro brez izjeme vsaka tiskarna, knjigovoznice jo uporabljajo za tiskanje naslovov na platnice. Tipi za knjigoveze so nizki in liti iz tršega materiala, ker knjigovez tiska običajno z razgretimi tipi. Knjigovez slepega materiala ne potrebuje, ker posamezne likovne tipe prilepi tja, kamor spadajo po svoji razporeditvi v stavku.

Potreba čim hitrejšega stavljenja je bila povod, da so iznašli stroje za tipografsko stavljenje. Takih strojev imamo danes več vrst: Linotype, Monotype, Monoline, Typograph itd.

Tipografski stavek se na različne načine prenaša v druge tehnike. Tudi o tem bomo še razpravljali.

M. A—č.

Gutenberg	Perl
Gutenberg	Nonpareille
Gutenberg	Kolonel
Gutenberg	Petit
Gutenberg	Borgis
Gutenberg	Garmond ali korpus
Gutenberg	Cicero
Gutenberg	Mitel
Gutenberg	Tercia
Gutenberg	Tekst
Gutenberg	Dvojna cicero ali pol konkordance
Gutenberg	Dvojna mitel
Gutenberg	Mala kanon
Gutenberg	Mala misal ali 1 konkordanca

Primer različnih velikosti črk. «Augustea» tvrdke Berthold-Stempel.

SLOVENSKA BIBLIOGRAFIJA

ZA LETO 1929

SESTAVIL J. SLEBINGER

- ✓ 77. **Lovec**. List za lov, kinologijo in ribarstvo. Mesečnik. Izdaja Slovensko lovsko društvo. Urednik ing. Anton Šivic. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani V. 4°. Let. XVI.
- ✓ 78. **Luč**. Poljudno-znanstveni zbornik. Zbral Lavo Čermelj. Tiskala, izdala in založila tiskarna «Edinost» v Trstu. 8°. Let. IV. 90 str. Priložen je zemljevid: Julijska krajina. Politično-upravni in sodni pregled po stanju 31. decembra 1928.
- ✓ 79. **Mentor**. Dijaški list. Izhaja vsakega 15. v mesecu desetkrat med šolskim letom. Izdaja Prosvetna zveza v Ljubljani. Urednik Blaž Poznič. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. V. 8°. 16. letnik. 1928/29.
80. **Merkur**. Avtentični poročevalec izžrebanj vseh tuzemskih loterijskih efektov, vseh žrebalnih državnih in privatnih obligacij, železniških prioritet, založnic itd. Taksa-cije vrednostnih papirjev itd. Izhaja mesečno 1—2krat v Ljubljani. Za konzorcij lista in uredništvo Miro Jankole. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 4°. Leto II.
81. **Misijoni, Katoliški**. Splošen misijonski list. Glasilo Slovenske družbe za širjenje vere. Mesečnik. Izdaja Misijonišče. Urejuje Jožef Godina C. M. v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Let. VI. 1928/29.
- ✓ 82. **Mladika**. Družinski list s podobami. Izhaja v Celju prvega dne vsakega meseca. Izdaja Družba sv. Mohorja v Celju. Urednik F. S. Finžgar. Tiska Mohorjeva tiskarna v Celju. 4°. Letnik X.
- ✓ 83. **Mladina, Svobodna**. Mesečnik za sodobna slovenska kulturna vprašanja. Izdaja konzorcij «Svobodne mladine» v Ljubljani. Urednik Ludvik Mrzel. Tiskarna J. Blasnikovih nasl. V. 8°. Let. II.
84. **Mladost**. Glasilo Slovenske orlovske zveze v Ljubljani. Izhaja 17. v mesecu. Izdaja konzorcij «Mladosti». Urejuje dr. Gregor Žerjav. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 4°. Let. XXII.
- ✓ 85. **Muzika, Nova**. Dvomesecnik za vokalno in instrumentalno glasbo. Izdaja Glasbena matica v Ljubljani. Urednik Emil Adamič. Literarno prilogo tiska tiskarna «Slovenija», d. z. o. z. v Ljubljani, notni tisk izvršuje tiskarna Zlatibor v Beogradu. 4°. Let. II.
- ✓ 86. **Nameščeneec, Privatni**. Organ «Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije» za Slovenijo. Mesečnik. Zalaga in izdaja «Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije» v Ljubljani. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 4°. Leto III.
- ✓ 87. **Narod, Slovenski**. Izhaja vsak dan popoldne razen nedelj in praznikov v Ljubljani. Urejuje Josip Zupančič. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto 62.
- ✓ 88. **Nedelja**. Tednik za versko življenje. Uprava: Župna urada v Trbovljah. Urednik profesor Pavel Zivortnik v Mariboru. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Let. I. (Prva številka je izšla 2. decembra 1928.)
- ✓ 89. **Novice v slikah**. Priloga «Domoljuba» in «Slovenskega gospodarja». Mesečnik. Bakrotisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. 4°. Letnik IV.
- ✓ 90. **Novine**. Glasilo Slovenske krajine. Izhajajo vsako nedeljo. Priloga: Marijin list s kalendarom Srca Jezušovoga i Népujság. Izdajatelj Klekl Jožef v Črensovcih. Urednik Franc Bajlec. Tiska tiskarna Panonija, r. z. z. o. z. v Murski Soboti. 2°. Leto XVI.
91. **Obrtnik, Jugoslovanski**. (1. številka z označbo: Glasilo «Jugoslovanske trgovske-obrtne zveze» v Ljubljani.) Mesečnik. Izdajatelj in založnik Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani; od 2. številke: Izdajatelj, založnik in za list odgovarja Ivan Ogrin v Ljubljani. Tiskajo J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 2°. Letnik X.
92. **Obzor, Jugoslovanski**. (Prej «Vestnik».) Uradno glasilo Jugoslovanske podporne zveze «Sloga». Izhaja vsak četrtek. Urednik Frank R. Staut. Milwaukee, Wisconsin. 2°. Leto I. (1. številka 10. januarja 1929.)
93. **Obzor, Naš**. Ilustrirana revija za odraslo mladost. Mesečnik. Izdaja konzorcij revije «Naš obzor» v Ljubljani. Urednik Emil Podkrišek. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani. 4°. Leto I.
94. **Odbornik, Orlovski**. Glasilo orlovskih opravnikov in orliških opravnih. Izdaja Slovenska orlovska zveza v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna. V. 8°. Leto IX. Od novembra 1928—29.
- ✓ 95. **Oder, Dekliški**. Izdaja in zalaga Slovenska orliška zveza v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. M. 8°.

- III. zvezek: Materi. (Pesmi in prizori.) 65 strani.
96. **Odmev iz Afrike.** Katoliški mesečnik s slikami v prosepah afriških misijonov. S priložnostjo «Klaverjev koledar». Izdaja Družba sv. Petra Klaverja v Ljubljani. Urednik dr. Jos. Jerše. Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju. 8°. Leto 26.
97. **Ogenj** krščanske socialistične mladine. Mesečnik. Izdaja «Krekova mladina» v Ljubljani. Tiskajo J. Blasnik nasl. v Ljubljani. 4°. Let. II.
98. **Oglasnik** lavantinske škofije. Izdaje lavantinski knezoškofijski ordinariat. Urejuje dr. Ivan Tomažič. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. V. 8°. Leto 1929.
99. **Okrožnice** direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani. Tiskarna direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani. 4°. Leto 1929.
100. **Okrožnice, Komercialne,** Direkcije drž. žel. Ljubljana kraljevine SHS. Odgovorni urednik Angelo Cerkvenik. Tiskarna Direkcije drž. železnic v Ljubljani. 4°. Letnik IV.
101. **Organizator.** Glasilo privatnih nameščencev Slovenije. Mesečnik. Izdaja konzorcij «Organizatorja» v Ljubljani. Urednik Franc Turk. Tiska Delniška tiskarna v Ljubljani. 4°. Leto VIII.
102. **Orlič.** Glasilo orličev in mladcev ter gojenk in Mladenk. Mesečnik. Izdaja Društvena nabavna zadruga v Ljubljani. Urednik Vin. Lavrič. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 8°. Leto IX. 1928/29.
103. **Pisatelji, Slovenski.** Izdaja in zalaga Tiskovna zadruga v Ljubljani. 8°. Drja. Ivana Tavčarja zbrani spisi. Uredil dr. Ivan Prijatelj. Natisnila Narodna tiskarna v Ljubljani. III. zvezek: Otok in Struga. Tiberius Panonicus. Kuzovci. Vita vitae meae. Janez Solnce. 1929. XV + 464 strani.
104. **Politika, Delavska.** Izhaja vsako sredo in soboto v Mariboru. Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru. 2°. Leto IV.
105. **Ponedeljek.** Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. Izdaja konzorcij «Jutra». Urejuje Ivan Podržaj. Tiska Narodna tiskarna, d. d. v Ljubljani. 2°. Leto III.
106. **Popotnik.** Pedagoški in znanstveni list. Izhaja 15. dne vsakega meseca. Izdajatelj Udruženje jugoslovenskega učiteljstva. V uredniškem odboru so dr. Franjo Žgeč, Anton Osterc in Ernst Vranc. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Let. 50. (Šolsko leto 1928/29.)
107. **Posest.** Narodno-gospodarski prometni vestnik. Prvi slovenski osrednji glasnik za celokupen realitetni promet. Izhaja po potrebi. Lastnica, izdajateljica in založnica «Posest», d. z. o. z. v Ljubljani. Urednik Martin Cesar. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 2°. Let. VI.
108. **Posredovalec.** List za gospodarske informacije, realitetni promet, zasebne in trgovske kupčije in reklamo. Izhaja mesečno, sicer po potrebi. Izdajatelj in lastnik «Posredovalec», družba z o. z. v Ljubljani. Urednik Janko Žirovnik. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Leto III.
109. **Pošta, Mednarodna, Sreče.** Letno najmanj 12 števil. Lastnik, izdajatelj in odgovorni urednik: Mednarodno bankarsko društvo z o. j. v Mariboru, Cankarjeva ulica 14. Tisk Ljudske tiskarne, d. d. v Mariboru. 4°. Leto II.
110. **Poštar.** Strokovni list poštnih nameščencev. Izhaja 5. in 20. vsakega meseca. Za konzorcij poštnih organizacij v Ljubljani izdaja Martin Gruden v Ljubljani. Urejuje Tilen Epich. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Leto I.
111. **Praedicate.** Homiletična priloga «Vzajemnosti». Urednik Kristijan Cuderman. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 8°. Letnik I.
112. **Pravica, Delavska.** Glasilo krščanskega delovnega ljudstva. Izhaja vsak četrtek v Ljubljani. Izdajatelj konzorcij Delavske pravice. Urednik Srečko Žumer. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto II.
113. **Pravnik, Slovenski,** Mesečnik. Izdaja društvo «Pravnik» v Ljubljani. Urednik dr. Rudolf Sajovic. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Leto 45.
114. **Prednjak.** List Jugoslovenskog Sokolskog Prednjaštva. Izlazi svakog poslednjeg dana u mesecu. Izdaje Jugoslovenski sokolski savez (E. Gangl). Urednik dr. Viktor Murnik. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 4°. God. V.
115. **Pregelj Ivan:** Izbrani spisi. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 8°. Tretji zvezek: Odisej iz Komende. Zapiski gospoda lanspreškega 1929. 271 str.
116. **Preporod.** Glasnik novega veka. Mesečnik. Izdaja Sveta vojska v Ljubljani. Urejuje Joško Lindič. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 4°. Let. VIII.
117. **Presbiro, Manjinski.** Izlazi svaki četvrtak u Ljubljani. Izdavač i urednik za Jugoslovensku Maticu. Oblastne odbore u Ljub-

- ljani, Zagrebu i Splitu dr. Janko Pretnar u Ljubljani. Tiska Makso Hrovatin u Ljubljani. 4°. Godina IV.
- ✓ 118. **Prijatelj, Domači.** Ilustrirana mesečna revija s prilogo «Naš obzor». Izdajata konzorcija revij «Domači prijatelj» in «Naš obzor» v Ljubljani. Urednik Emil Podkrajšek. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani. 4°. Letnik III.
119. **Proletarec.** Glasilo Jugoslovanske socialistične zveze. Izhaja vsak četrtek. Izdaja Jugoslovanska delavska tiskovna družba, Chicago, Ill. Urednik Frank Zaitz, upravnik Charles Pogorelec. 2°. Leto XXIV.
120. **Prosveta.** Glasilo in lastnina Slovenske narodne podporne jednote. Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov. Glavni urednik Jože Zavertnik, prvi pomožni urednik Ivan Molek, upravnik Filip Godina. Chicago, Illinois. 2°. Leto XXII.
- ✓ 121. **Prosveti in zabavi.** Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani. 8°.
25. Ilka Vašte-Burgerjeva: Umirajoče duše. Zgodovinski roman iz baročne Ljubljane. 220 str.
122. **Radost, Naša.** (Mesečnik za sokolski naraščaj.) Urednik Ivan Bajželj. Izdaja in zalaga Jugoslovanski sokolski savez v Ljubljani. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 8°. Let. V.
123. **Rast.** Vestnik Slovenske dijaške zveze (od 4. štev.: študentovski list). Mesečnik. Izdaja Niko Kuret (od 4. štev.: konzorcij «Rasti»). Tiskajo J. Blasnikovi nasl. v Ljubljani. 4°. Let. II., 1928/29.
- ✓ 124. **Sadjar in vrtnar.** Ilustrovan list za pospeševanje sadjarstva in vrtnarstva. Glasilo Sadjarskega in vrtnarskega društva za Slovenijo. Izhaja 20. dne vsakega meseca. Urejuje Martin Humek v Ljubljani. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 4°. Letnik XVI.
- ✓ 125. **Samouprava.** Uradno glasilo in uradni list Ljubljanske in Mariborske oblasti. Izhaja enkrat na mesec — priloga Uradni list po potrebi večkrat. Izdaja Ljubljanski oblastni odbor. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Leto II.
126. **Samouprava, Nova.** Glasilo gospodarstva, prosvete in politike. Izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdajatelj in urednik Ferdo Jonke v Kočevju. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Leto III.
- ✓ 127. **Skovir.** Izhaja vsako drugo soboto. (Ilustriran humoristični polmesečnik.) Izdaja konzorcij «Skovirja» v Ljubljani. Urejuje Milko Bambič. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani. 8°. Leto II.
- ✓ 128. **Slavija.** List za lepšo bodočnost naših ljudi doma in na tujem. Izhaja koncem vsakega meseca v Ljubljani. Izdajatelj in urednik Fran de Cecco. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani; 2°. Leto I. (1. štev. izšla 28. februarja 1929.)
- ✓ 129. **Slovenec.** S tedensko prilogo «Ilustrirani Slo-Slovenec». Političen list za slovenski narod. (Od štev. 44.: Informativen list za slovenski narod.) Izide ob 4 zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku. Urednik Franc Terseglav. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto 57.
130. **Slovenec, Amerikanski.** Prvi slovenski list v Ameriki. Glasilo Slov. katol. delavstva v Ameriki in uradno glasilo Družbe sv. Družine v Jolietu; S. P. družbe sv. Mohorja v Chicagi, Zapadne slov. zveze v Denver, Colo., in Slov. ženske zveze v Zedinjenih državah. Izhaja vsak dan razen nedelj, ponedeljkov in dnevo po praznikih. Izdaja in tiska Edinost publishing Co. Chicago, Ill. 2°. Letnik 58.
- ✓ 131. **Slovenec, Ilustrirani.** Tedenska priloga Slovenca. Urednik Fr. Erjavec. Bakrotisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. 4°. Leto V.
- ✓ 132. **Slovenec, Koroški.** List za politiko, gospodarstvo in prosveto. Izhaja vsako sredo na Dunaju. Lastnik: Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem v Celovcu. Založnik, izdajatelj in odgovorni urednik: Žinkovský Josip, tipograf na Dunaju X. Tiska Lidová tiskárna Anton Machát in družba na Dunaju V. 2°. Leto IX.
- ✓ 133. **Socialdemokrat.** Izdaja, urejuje in tiska Kmetko-delavska zveza v Ljubljani. Izhaja po potrebi, najmanj pa tedensko. Urednik Zvonimir Bernot v Ljubljani. 8°. Leto II. (Se nadaljuje.)

FOTOGRAFIJA

Sorodnost in neposredna zveza tiska s fotografijo zahtevate, da ima «Slovenski tisk» tudi za fotografijo stalno rubriko in seznanja svoje čitatelje z novostmi na polju moderne fotografije.

Vsaka grafična reprodukcija ima svoj original: risbo, sliko, a najčeseje fotografijo. Naravno, da mora vsakega grafika pri kateremkoli reprodukcijskem delu zanimati original, t. j. fotografija.

Vzporedno pa ga mora zanimati tudi način fotografskega dela, ker le tako mu je mogoče preценiti tehnično stran fotografije in usmeriti svoje reprodukcijsko delo.

Razvoj fotografije v zadnjem desetletju je usmerjen na eni strani v poglobitev prave slike, na drugi strani pa v ona fotografsko-tehnična dela, ki dajejo fotografu možnost osebnega poudarka in vpliva na vsebinsko stran slike. Da nam bo pa

mogoče pozneje podrobneje razpravljati o enem kakor o drugem, podajamo najprvo splošna navodila za one, ki se še niso dodobra seznanili s fotografijo.

Kdor hoče fotografirati, mora imeti seveda fotografski aparat ali, kakor pravimo, k a m e r o, ki ni nič drugega kot za svetlobo popolnoma zaprt zabojček. Ta ima na sprednji strani vdeleno, na poseben način vlito in brušeno steklo, zadnja stena pa služi za vstavev fotografske plošče, na katero ujamemo sliko, ako spustimo skozi steklo na spodnji strani nekaj svetlobe. Fotografsko kamero si najlaže predstavljajš, ako podnevi v sobi zastreš vsa okna tako, da imaš v njej popolno temo. Edino pri enem oknu napraviš za oreh veliko odprtino, skozi katero se usipljejo svetlobni žarki v sobo. Tako predstavlja temna soba zaprt zabojček, odprtina v oknu fotografsko steklo ali l e č o in nasproti ležeča stena pa plošča, na kateri se napravi slika. Posebna svojstva te leče povzročajo, da nastane na plošči obrnjena slika, kar je gotovo že opazil vsakdo, ki je imel kedaj fotografsko kamero v roki.

Dejstvo je, da je najvažnejši del vsake kamere leča ali o b j e k t i v. Čim boljša je ta, tem čistejša bo slika. Nadalje je na kameri spredaj še priprava, s katero se objektiv odpira in zapira. Ta naprava se imenuje z a k l o p. Vsak boljši zaklop je tako urejen, da se more z njim ujeti trenutne posnetke do $\frac{1}{100}$ sekunde, pri modernih kamerah celo do $\frac{1}{1000}$ sekunde in več. Kamera je navadno zgrajena iz trdega lesa, zadnje čase pa grade tudi

cenejše vrste kamere le iz lahke kovine. Meh, ki tvori prav za prav notranjost kamere, je ali iz pravega ali pa iz umetnega usnja. Zadnjo stran kamere tvori v okvir vdeleno motno steklo, na katerem pred posnetkom opazujemo in uravnava mo sliko. Svojstva posameznih delov kamere bomo pozneje še podrobneje pojasnili.

Pri nakupu kamere je velike važnosti njena velikost. Predvsem si moramo biti na jasnem, v kakšne svrhe nam bo kamera služila, oziroma kako se nameravamo udejestvovati v fotografiji. Najbolj priljubljena amaterska velikost je 9×12 cm. To se pravi, plošča ali slika bo visoka 12, a široka 9 cm. Druge običajne oblike so še 6×9 in 10×15 cm. Slednja daje sliko v velikosti razglednice.

Nadaljnja važnost pri izberi je, ali se odločimo za sklopno kamero ali kamero za navite filme. Pri prvih se uporablja plošča, pri zadnjih pa filmi. Razlika med obema je ta-le:

Plošča je sicer težja od filma in manj pripravna za prenos, zato pa je trpežnejša, deluje sigurneje in je za resno umetniško delo edino primerna, dočim je film lahek, torej primeren zlasti za fotografiranje na potovanju. V splošnem se uporablja film bolj za spominske posnetke, kjer se ne polaga važnosti na najboljši izdelek slike. V tej smeri torej je voliti med obema vrstama kamer.

Ako imam fotografsko kamero, moram najprvo vedeti, kako nastane fotografija in potem, kako je ravnati s kamero pred posnetkom. Ko sem si izbral predmet, navijem aparat na stojalo in uravnam na motnem steklu sliko tako, da je glavni del slike, navadno ono, kar je v sliki najbližje, ostro risano. Nato zaprem zaklop in ga s pomočjo tabele za osvetljevanje pripravim za sprožitvev. Sedaj potegnem okvir z motnim steklom iz kamere ter namesto tega denem na ono mesto k a s e t o, v katero sem doma v temnici že vložil ploščo. Ko še iz kasete potegnem pokrov, je vse pripravljeno za posnetek. Z lahnim pritiskom na sprožilo se zaklop odpre, spusti v kamero na ploščo nekaj svetlobe in zopet sam zapre. Treba je še zapreti kaseto in delo pri posnemanju je gotovo.

Sedaj se delo nadaljuje v temnici. Ploščo položimo v razvijalo ter jo pustimo v njem kakih 4 do 5 minut.

Ko smo pri rdeči luči videli, da je plošča razvita, jo dobro operemo v čisti vodi in nato denemo v drugo, tako imenovano fiksirno kopel. V teku dobre četrte ure je plošča fiksirana ter jo sedaj moremo prenesti na svetlobo. Če pogledamo skozi tako izdelano fotografsko ploščo, vidimo, da je na plošči nastala slika. To, kar je bilo na predmetu posnetka svetlo ali belo, je na plošči temno ali črno, n. pr. bel, osvetljen zid je na plošči skoro neprozorno črn, temna mesta pa, n. pr. senčnat

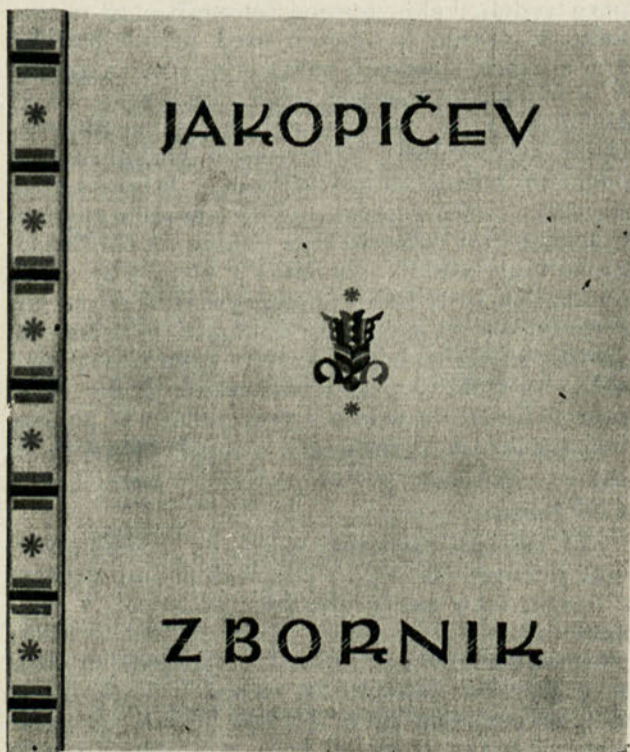
kot, so na plošči zelo svetla ali skoro popolnoma prozorna. Izdelano ploščo imenujemo **n e g a t i v**.

Iz negativa napravimo pravo sliko na podoben način. Vzamemo fotografski papir, ga položimo na negativ, denemo oboje v poseben kopirni okvir in izpostavimo močni dnevni ali električni svetlobi. Nato papir razvijemo, kakor smo prej razvili ploščo, izperemo in fiksiramo. Na papirju dobimo verno sliko posnetega predmeta. Tako napravljeno sliko imenujemo **p o z i t i v**.

To bi bili v glavnih obrisih najvažnejši fotografski procesi, o katerih pa hočemo v prihodnjih poglavjih podrobneje razpravljati. J. M. K.

O NAŠIH TISKIH

«**Jakopičev zbornik**», ki ga je natisnila «Delniška tiskarna» v Ljubljani, je pomemben višek, ki ga je slovensko tiskarstvo doseglo na težki poti od jalovega in duhomornega rokodelstva k umetnosti. Ves ta veseli, vse hvale in priznanja vredni napor, ki ga v našem tiskarstvu v zadnjem desetletju opazujemo, do zdaj še ni rodil tiskarskega produkta, ki bi se s tem mogel primerjati. Pomembno je na njem v glavnem pač to, da se v tem tisku harmonično skladata na eni strani višek moderne tehnike in umetnosti, reprezentirana z reprodukcijami s tiskom iz izdolbenine v treh barvah in uspehi Plečnikove šole, na drugi pa dragocena dediščina stare tiskarske umetnosti, ki je lepoto tiska iskala

Vezava «Jakopičevega zbornika» po osnutku inž. arh. J. Omahna. Sivo platno, tisk s črno in rjavo barvo. (Rjava so svetlejša mesta.)

in našla v harmonični skladnosti njegovih sestavin, ne pa v zunanostih. Strogo upoštevanje formata, tega bistva in hrbtnice vsakega tiskarskega dela, velikosti strani primerno izbrana velikost črk in teža inicijalk, primerno dimenzionirani robovi in stalna zavest, da knjiga kaže gledalcu dve strani ob enem, da je torej treba vedno po dve strani harmonično spraviti v sklad, ne pa misliti samo na arhitektonsko zgradbo posamezne strani: to so glavni principi, ki so vodili misleče in zavestno snujoče generacije umetnikov, ki so ustvarili lepoto srednjeveških rokopisov in poznejših tiskov. In kar se na eni strani ni doseglo z razglabljačim umom, je ustvarilo oko umetnika, ki nezmotljivo kontrolira svoj opus, dasi mu je umska analiza njegovih principov tuja in tudi popolnoma odveč. Tako nastane delo, ob katerem naivnega opazovalca nič ne moti, kar je prvi pogoj za pot do umetniškega uživanja, mislečemu teoretiku pa daje dobrodošle hrane za umske abstrakcije. — Pomembno je ob tem tisku pač tudi dejstvo, da je energična odpoved anarhiji, ki jo je med nami zaplodil tiskarski «fin de siècle», in znamenje, da naši tiskarji ne vprašujejo več samo mehanično «Kako?», ampak že segajo globlje z vprašanjem «Zakaj?». — Samo po tej poti je namreč kako delo mogoče poduhoviti, plemeniti, skratka: dvigniti ga v višjo sfero kvalitete. Zato seza pomen «Jakopičevega zbornika» daleč preko ozkega kroga slovenskih knjigoljubcev, ki so ga s takim veseljem pozdravili.

J. A. G.

«**Ilustracija**». Z novim letom je začel izdajati konzorcij Ilustracije (K. Čeč & cons.) ilustriran list z naslovom «Ilustracija». List je razkošen in ima mnogo slik. Tiskan je deloma s tiskom iz izdolbenine, deloma z običajnim tiskom. Nekaj številčk v začetku je imelo ovitek v pisanem tisku iz izdolbenine, poznejše številke imajo lepe, pisane offsetne tiske. «Ilustracija» tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Knjige «**Mladinske matice**» so izšle, štiri brošure na preprostem papirju, prav čedno opremljene in tiskane. Ovitki so deloma dvobarvni. Ilustracije sta napravila prof. Šantel in Maksim Gaspari, deloma pa so v knjižicah slike po fotografijah. Pri tej priliki bi bilo omeniti, naj bi tiskarne po možnosti vplivale na založnike, da ilustrirajo take preproste izdaje na cenenem papirju bolj s črtnimi klišeji, kakor pa z avtotipijami, ker avtotipije po navadi ne izpadejo dobro. Knjižice je natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Naša priloga. Današnji številki je priložen primer barvaste pisemske glave. Tiskana je s tiskom iz izdolbenine v bakru s tremi barvami. Osnutek inž. arh. D. Serajnika. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

DROBIŽ

Popravek. V prvi številki sta se nam v članek «Tisk Dalmatinovega sv. pisma» vrinili naslednji neljubi tiskarski napaki: Na 3. strani v 2. stolpcu, v drugi vrsti je namesto ... Salamonove povesti ... prav: ... Salamonovi pregovori ...; na 5. strani, v 1. stolpcu, v 22. in 25. vrsti je prav: ... dve tiskarni v Wittenbergu: Crafftovi (Krafftovi) dediči ...

Slovenski tisk v Ameriki. V Buenos Airešu v Argentiniji, kjer živi okoli 20.000 Slovencev, je začel letos

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVIJA ZA POUK IN ZABAVO

Upravnišтво: Knafjčeva ulica št. 5
Telefon št. 3122 — 3126
Poštni čekovni račun Ljubljana št. 10.422

V Ljubljani, dne

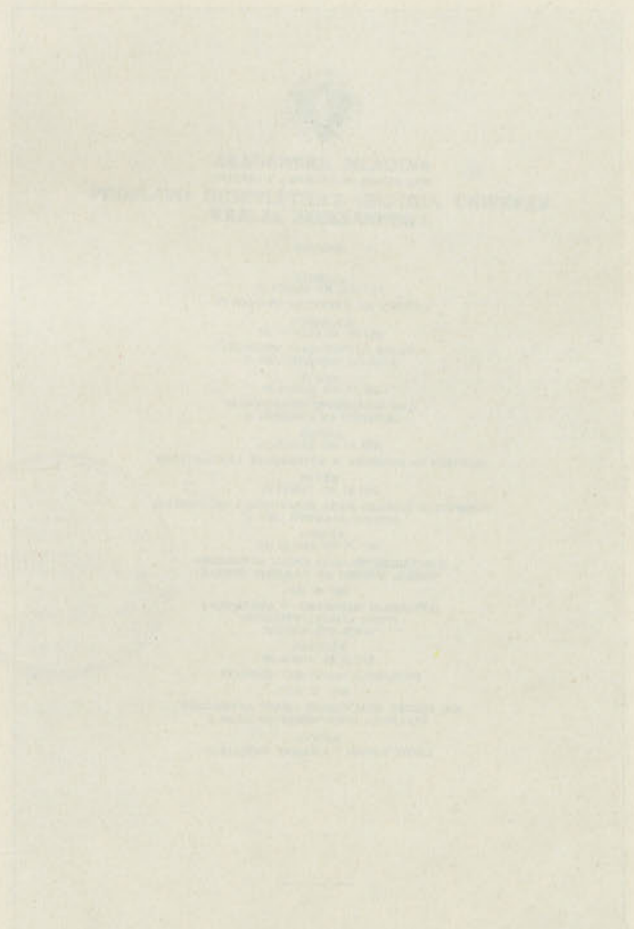
Moderne tehnologije prinašajo prekrupne spremembe v življenjski slog in v našo kulturo. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram.

Novi svetovi, novi svetovi. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram.

KOTIČEK ZA BIBLIOFILE

Pravna stranica knjige. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram.

Pravna stranica knjige. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram.

Pravna stranica knjige. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram. Vse bolj se nam nujno postavlja vprašanje, kako bi se morali prilagoditi novim razmeram.

6. aprila izhajati «Slovenski tednik». List hoče kot popolnoma neodvisno, informativno glasilo med tuji raztresenim rojakom pomagati z dobrimi nasveti, jih obveščati o dogodkih v domovini ter jih seznanjati z važnimi svetovnimi dogodki na znanstvenem in političnem polju. Pod resnim in odločno narodnim urednikom P. Čeboklijem znači nov tednik razveseljiv napredek v publicistiki naših ameriških rojakov. V št. 6. je priobčil zanimivo sliko kulturnega in organizacijskega dela Slovencev v Zedinjenih državah, kjer čitamo med drugimi statističnimi podatki tudi poročilo, da imajo Slovenci v USA «48 novin in časopisov, ki so večjidel organi podpornih organizacij in je njihova naloga razširjanje prosvete med Slovenci v Ameriki. Imajo 12 moderno urejenih tiskarn, opremljenih z najmodernejšimi stroji, katerih vrednost se ceni na 300.000 dolarjev».

Mednarodna razstava plakatov v Münchenu se bo vršila od avgusta do septembra 1929. Naše tiskarne so dobile dne 17. junija 1929. poziv, naj dajo na razpolago svoj material, ki bi moral biti že dne 15. junija 1929. v Münchenu.

Stavljenje na daljavo. Kakor se dá govoriti in pisati na velike daljave, tako se pečajo Američani že dlje časa z idejo, kako bi se dalo staviti na daljavo. Misel ni nova, poizkusov je bilo tudi že več. V zadnjem času se je baje posrečilo naslednje: Iznašli so priprave in stroje, ki omogočajo, da se z električnim pisalnim strojem prelučnjava trak tako, kakor se delajo Morsejevi znaki ali prelučnjava trak na stroju Monotype. Ti znaki z luknjicami se prencsejo na podoban način, kakor telegram, v poljubno oddaljeno postajo, kjer povzročajo s posebnimi pripravami stavljenje na stroju Linotype.

«Neues Wiener Journal» je opustil izdelavo z ročnim stavljenjem in prešel k stavljenju s strojem. Poročajo nam, da je časopis «Neues Wiener Journal» opustil stavljenje na roko, ki ga je do sedaj edino uporabljala, in prešel k modernemu načinu izdelave, k stavljenju s strojem. Po izčrpnih presoji vseh vrst stavilnih strojev je imenovani list dal prednost preizkušnemu in dobro znanemu stavilnemu stroju Linotype. Naročil je za svojo novo urejeno stavilnico 16 strojev Linotype pri glavnem zastopstvu Gutenberg-Haus Gebr. Geel na Dunaju.

KOTIČEK ZA BIBLIOFILE

«Prva v Sloveniji tiskana knjiga.» Letos 18. maja je priobčil v «Slovenskem narodu» neki M. Z., ki ni identičen z magistratnim direktorjem dr. Miljutinom Zarnikom, poročilo o «najbogatejšem slovenskem zasebnem muzeju», čigar srečni posestnik je veterinarski nadzornik Sadnikar v Kamniku. Med raznimi dragocenimi starinami bo zlasti bibliofila zanimala omara maršala Marmonta s svojimi knjižnimi redkostmi. Poleg častitljive Dalmatinove biblije je v njej shranjen še istega odličnega prevajalca Pentatevha iz leta 1578., o katerem poročevalec trdi, da je to «prva v Sloveniji tiskana knjiga, ki je edini eksemplar v Jugo-

slaviji, torej redkost prve vrste. G. Sadnikar jo je dobil na Koroškem. Sam jo ceni na 40.000 Din. Take raritete so pa prav za prav neprecenljive». Ti podatki so potrebni nekaterih popravkov. Kakor znano, je Janž Mandelc, prvi ljubljanski tiskar, natisnil prvo slovensko knjigo, Dalmatinov prevod Jezusa Siraha, leta 1575.; naslednje leto je izdal Dalmatinov Passion, leta 1578. pa je natisnil in založil Jurišičev prevod Spangenbergove Postile ter kot četrto slovensko knjigo omenjeni Pentatevh. Drug popoln izvod te redkosti je v posesti župnika Iv. Vrhovnika, ki si jo je leta 1912. priboril na javni dražbi Aškerčeve zapuščine ter jo velikodušno namenil ljubljanski državni študijski knjižnici, kjer je zbranih največ knjižnih zakladov iz naše reformacijske dobe in dostopnih za študij. — Za ocenitev knjigotržne, oziroma bibliofilske vrednosti našega Pentatevha nam more približno služiti cena, ki jo je plačal v takih kupčijah svetovno verziran britski muzej v Londonu leta 1895. prof. V. Oblaku za nič manjšo slovensko knjižno redkost iz istega leta in od istega tiskarja, namreč za edini do zdaj znani popolni izvod Jurišičevega prevoda Spangenbergove Postile: 300 gld = okoli 8000 Din.

J. Šr.

AKADEMSKA MLADINA
PRIREDI V DNEH 9. - 16. JUNIJA 1929

**PROSLAVO DESETLETNICE OBSTOJA UNIVERZE
KRALJA ALEKSANDRA I.**

SPRED:

NEDELJA
8. JUNIJA OB 12. URI
OTVORITEV RAZSTAVE NA TRINIKI

PONEDELJEK
10. JUNIJA OB 26. URI
KONCERT AKAD. PEVSKIH ZVEZ
V VEL. DVORANI UNIONA

TOREK
11. JUNIJA OB 17. URI
SLAVNOSTNO ZBOROVANJE SSLU
V ZBORNICI NA UNIVERZI

SREDA
12. JUNIJA OB 11. URI
RECITACIJSKA PRIREDITEV V ZBORNICI NA UNIVERZI

ČETEK
14. JUNIJA OB 18. URI
SLAVNOSTNO ZBOROVANJE AKAD. MLADINE IN JAVNOSTI
V VEL. DVORANI UNIONA

SOBOTA
15. JUNIJA OB 17. URI
NOGOMETNA TEKMA AKAD. REPREZENTANCE
ZAGREB-BEOGRAD NA TORIŠČU "JIRIJE"
OB 28. URI

PREDSTAVA V DRAMSKEM GLEDALIŠČU
ANDREJEV "VESLEI DNEVI
NAŠEGA ŽIVLJENJA"

NEDELJA
16. JUNIJA OB 11. URI
ŠTAPETNI TEK SKOZI LJUBLJANO
OB 17. URI

NOGOMETNA TEKMA ZMAGOVALCA PRVEGA DNE
Z AKAD. REPREZENTANCO LJUBLJANE

ZVEČER
ZAKLJUČNA VEŠELICA V HOTELU TIVOLI

Plakat 63 × 95 cm. Sijajen primer lepega tipografskega stavka. Po navodilih prof. Plečnika izdelala tiskarna J. Blasnikovih nasl. — Plakat je tiskan na belem papirju; grb, najdaljša vrsta zgoraj, imena dnevov (nedelja, ponedeljek itd.) ter predzadnja vrsta (zvečer) so rdeči, ostalo je črno.

JEZIKOVNO REŠETO

UREJUJE DR. KOLARIČ RUDOLF

Slovenci si vse premalo pazimo na čistost in lepoto jezika. Vsak človek že misli, da mu je dovoljeno mrevariti slovenščino. Da je to res, vidi lahko vsakdo, ki ima količkaj jezikovnega čuta, iz naših časnikov pa tudi časopisov. Tam kar mrgoli razne jezikovne golazni, napačnih oblik, stavčnih zvez, rékel, najgrših germanizmov itd.

S takimi jezikovnimi izrodki in spakedrankami slovenskega pišočega občinstva so se borili že razni slovenski jezikoslovci, kot Levstik, Škrabec, Levec, Breznik, Koštiál, in drugi, toda vse kaže, da brez uspeha.

Slovenci nimamo nobenega časopisa, kjer bi lahko v poljudni obliki obravnavali različna jezikovna vprašanja o njegovi pravilnosti, reševali vsaj najhujše napake naših novin itd. Take časopise imajo vsi kulturnejši narodi, tudi slovanski, tako n. pr. Čehi svojo «Naše řeč», Poljaki pa «Język polski». V teh časopisih pretresajo napake in hibe svojega jezika seveda le pravi strokovnjaki, kar je pač čisto v redu. To poslednje omenjam zato, ker misli pri nas Slovencih vsakdo, da ima pravico razpravljati o našem lepem jeziku, ga blatiti, mu odrekati blagoglasje itd. Prav posebno žalostno pa je pri nas še to, da nekritični in nepoučeni čitatelji takim nestrokovnjakom rajši verjamejo kot pa strokovnjaku.

Ker je pa piljenje in čiščenje slovenščine vendarle krvavo potrebno, zato bomo na tem mestu pod zaglavjem «Jezikovno rešeto» prinašali kratke, poljudno pisane članke o najrazličnejših napakah in pregrehah v slovenskem jeziku. Gledali bomo na to, da bodo ti članki vsakomur lahko umljivi, da bodo pisani skrajno resno in da ne bo v njih ne ironije ne sarkazma, še manj pa seveda kake pristranosti.

Značilno za naše današnje slabo poznanstvo z jezikom je to, da pri ocenah literarnih del nihče niti z besedico ne omenja več jezika, njegovih vrlin in napak v ocenjenem delu. In vendar je pri sedanjem jezikobrodju jezikovna in stilaska kritika prav tako potrebna kot estetična. Literarno delo pa ni lepo, če ni pisano v lepem jeziku. Na to pa kaj radi pozabljajo nekateri pisatelji, posebno mlajši. Zato bomo po možnosti na tem mestu včasih vzeli pod jezikovni drobnogled tudi celotna literarna dela. Vse pa seveda samo sine ira et studio.

Pripravljeni smo odgovarjati tudi na razna jezikovna vprašanja in dvome, seveda samo resne. Sporočite pa jih uredniku te rubrike (dr. Rudolf Kolarič, Ljubljana, I. drž. gimnazija). Kč.

Belgrad ali Beograd.

En del slovenskega časopisja piše ime naše prestolnice stalno in dosledno **Belgrad**, drugi del pa **Beograd**. Kdo ima torej prav?

Ime **Beograd** je srbsko krajno ime, ki je nastalo iz starejše oblike **Belgrad**. Ali ta stara, etimološki upravičena oblika, se v srbsčini že par sto let ne govori več. Danes pa imajo Srbi fonetični pravopis in pišejo to ime, kakor ga izgovarjajo, namreč **Beograd**.

Za tuja lastna imena v slovenščini pa velja danes že samo pravilo, da ostajajo v slovenščini nespremenjena, da jih torej pišemo z istim pravopisom, kot jih piše narod, iz čigar jezika smo jih vzeli. In to velja tudi za ime **Beograd**, ki je srbsko po izvoru, in ki ne bo nič bolj slovensko, če ga bomo pisali **Belgrad**. Saj celo Nemci (iz rajha) pišejo danes že **Ljubljana, Celje, Maribor** in ne več **Laibach, Cilli, Marburg**. Zato je prav, da tudi mi Slovenci pišemo srbsko (za Slovence vendar **tuje**) lastno ime naše prestolnice: **Beograd**.

Kč.

O rabi osebnih zaimkov.

Skoraj vsak dan lahko čitamo po časopisih napačno rabljene osebne zaimke, če nimajo nobenega poudarka. Naj navedem par takih cvetk: 1.) Toda **jaz** **V** a m zagotavljam. — 2.) Ta (namreč uradniški) aparat ne sme biti odvisen od političnih strank. **O**n mora biti stalen. — 3.) Samo en poizkus, in **V**i je ne boste več mogli pogrešati (neke vrste kave). — 4.) Kakor sicer znamenita hiša in njena pisana okolica na malega dečka Valvasorja ni mogla imeti nobenih vplivov, ker 1642 so se že izselili iz nje (besedni red!), ona zasluži vendar... itd.

V slovenščini je raba osebnih zaimkov v teh in podobnih primerih popolnoma napačna. Osebne zaimke rabi slovenščina samo takrat, kadar so posebno poudarjeni, ako hočemo na primer z njimi ločiti med več osebami. Tako n. pr.: **Jaz** sem bil tam, **ti** pa ne. — Če nimaš nikogar na svetu, da bi te rad imel, **mene** imaš, **jaz** te imam rad. (Stritar.)

V gornjih primerih pa osebni zaimek ni nikjer poudarjen in ga zato treba ni. Pravilno se morajo ti stavki glasiti takole: 1.) Toda zagotavljam **V** a s (ne **V** a m, kot je gori navedeno iz nekega lista), da... — 2.) Ta aparat ne sme biti odvisen od političnih strank; **b** i t i m o r a s t a l e n. — 3.) Samo en poizkus in ne boste je mogli več pogrešati. — 4.) Ta stavek bi se v celoti lepše in pravilneje glasil takole: Znamenita hiša in njena pisana okolica sicer nista mogli posebno vplivati (vpliv imeti = Einfluss haben, torej grd germanizem!) na malega dečka Valvasorja, ker so se že l. 1642. iz nje izselili, vendar pa zasluži ta hiša (namreč Valvasorjeva rojstna hiša)... Kč.

O brezpredložnem orodniku.

Skoraj vsak dan čitamo po dnevnikih takele stavke: Gospod N. je bil imenovan **županom**. — Na graški univerzi je bil promoviran **doktorjem** vsega zdravilstva g. P. — **Stalnim učiteljem** so bili imenovani... — Zapisniki se bodo smatrali **odobrenim** itd. itd.

Ta konstrukcija je bila v stari cerkveni slovenščini upravičena, iz naše slovenščine pa je raba brezpredložnega orodnika izginila, še preden se je začela slovenščina pisati, torej še pred letom 1550. Vsaj štiri sto let te stave v slovenščini (t. j. v narodnem govoru) ni več. V novo književno slovenščino je uvedel z drugimi starinami vred rabo brezpredložnega orodnika Fr. Levstik v šestdesetih letih preteklega stoletja. Škrabcu se je sicer posrečilo, da je zatrl marsikatero Levstikovo novotarijo, vseh pa le ni mogel, tako tudi tega orodnika ne. Do danes so ga ohranile po večini le novine.

Je pa ta raba za današnji jezik nepravilna in večini tudi nerazumljiva. Pred leti je prišla k meni neka izobrazena dama, ki sama mnogo in dobro piše, ter me vprašala, kako je to, da pravi Breznik v slovnici, da je v primerih «izbrali so ga **županom**» itd. beseda «županom» edninski orodnik, dočim je to po njenem jezikovnem čutu množinski dajalnik.

V množini je to sicer na videz res, ker tukaj napačno rabijo edninski orodnik za množino. V množinskem orodniku bi se pravilno moralo glasiti: «**Stalnimi učitelji** so bili imenovani», ali «zapisniki se bodo smatrali **odobrenimi**». Toda kdo za spaka bo to razumel? Napaka je tukaj celo dvojna: brezpredložni orodnik sam in pa edninski orodnik namesto množinskega.

V slovenščini mora pri glagolih: imenovati, postaviti, izvoliti, izbrati itd. **predmet stati samo v tožilniku s predlogom za**; n. pr.: Postavili so ga za **župana**. — G. M. je bil promoviran za **doktorja**. — Za **stalne učitelje** so bili imenovani... itd.

Samo to poslednje je pravilno, vse drugo je pa napačno in le pačenje slovenskega jezika. Kč.

Dvojinski imenovalnik in tožilnik samostalnikov srednjega spola.

Dvojina je v slovenščini še popolnoma živa in se na primer imenovalnik in tožilnik, ki sta si enaka, pri samostalnikih srednjega spola glasita na -i: mesto, polje — mesti, polji. Zato je torej napačno: Oba odlagališča ležita popolnoma prosto. — ... sta se mu zlomila oba kolesa. — O nekem človeku so pisali časniki, da je tako močan, da «more zadržati dva letala naenkrat». — Itd.

Pravilno je samo: Obe odlagališči ležite (tudi glagol stoji v dvojini in ima za tretjo osebo ednine

srednjega spola običajno osebno obrazilo -te.) — ... ste se mu zlomili obe kolesi. — Omenjeni človek pa je tako močan, da «more zadržati dve letali naenkrat». Kč.

Rabiti, porabiti, uporabiti, uporabljati : potrebovati.

Po trajnosti so tile glagoli: **rabiti**, -im je nedovršni glagol, ki znači trajanje, oziroma ponavljanje dejanja; **porabiti**, -im je dovršni glagol k rabiti; **uporabiti**, -im je dovršni glagol h glagolu **porabiti**; **uporabljati**, -am pa je **zopet nedovršni glagol** k dovršnemu glagolu **uporabiti**. Glagol **potrebovati**, **potrebujem** pa je nedovršen.

Glagola **uporabiti** in **uporabljati** sta v slovenščini novi, rekel bi, samo knjižni tvorbi. Preprosto ljudstvo ju ne rabi. V slovenščini se uporabljata pogosteje od Cigaletove Znanstvene terminologije (1880) dalje. Dlje se rabi v slovenski knjigi glagol **porabiti** (nekako od 1848. dalje), ki ga govori tudi ljudstvo.

Za pomen teh glagolov nam je treba najprej določiti pomen prvotnega (izimenskega) glagola **rabiti**, ker vsi ostali (**porabiti**, **uporabiti**, **uporabljati**) so izglagolni (ki jim je za glagolsko podstavo glagol **rabiti**).

Glagol **rabiti** ima v slovenščini tale temeljni pomen: **trajno kaj v rabi imeti**; n. pr. ta svinčnik rabim (= uporabljam) že dva meseca; rabiti komu v kaj; to mi ne rabi; kaj ti to rabi? Včasih ima glagol **rabiti** tudi pomen «ravnati s kom, oziroma s čim», n. pr. Kak z vjetimi Valjhun srditi rabi (Prešeren: Krst pri Savici). Vendar se tudi tukaj jasno čuti temeljni pomen «v rabi imeti».

Glagol **porabiti** nam znači konec ali zvršitev dejanja, t. j. trenutek, ko neham predmet rabiti; n. pr. porabil sem mnogo denarja. — Isto nam znači tudi dovršnik **uporabiti**, n. pr. pisatelj je uporabil (= porabil) to zgodnico v neki svoji povesti. — K dovršniku **uporabiti** narejeni nedovršnik **uporabljati** se pomenski popolnoma krije z nedovršnikom **rabiti**. Tako n. pr. lahko mirno rečem: proti glavobolu rabim ali pa uporabljam tale sredstva.

Druga je z glagolom **potrebovati**, **potrebujem**. Glagol je, kot smo že gori omenili, nedovršen in izraža pomenski nekako trajno stremljenje ali potrebo po nečem, česar nimam. Zato ga ne smemo zamenjavati z glagolom **rabiti**, ki pomeni «v rabi imeti» predmet (ki ga seveda že imam). Napačno je torej: ne rabim obleke; pravilno je: ne potrebujem obleke ali: ni mi treba obleke. Tako n. pr. lahko porabim veliko denarja, še več ga pa potrebujem ali mi ga je treba. Kč.

O glagolnikih in trpnopreteklih deležnikih.

Glagolnik je samostalnik, ki se tvori iz trpnopreteklega deležnika z obrazilom **-je**, na primer **darovan-je**, **cvrt-je**. Trpnopretekli deležnik pa se tvori iz nedoločniške osnove z obrazili **-n**, **-en** ali **-t** (n. pr. **darova-n**, **plet-en**, **str-t**). A nedoločniško osnovo dobimo, če nedoločniku odbijemo njegovo obrazilo **-ti**: **darovati** — ned. osn. **darova-**, **nesti** — ned. osn. **nes-**.

Trpnopretekli deležnik glagola **nesti** se torej glasi **nesen**, **prenesen** (ne **prenešen!**), **cvreti** — **cvrt**, **zatreti** — **zatr**, **podreti** — **podrt**, **zažele**ti — **zaželen** (ne **zaželjen**, kot vsak dan lahko čitate), **ravnati** — **ravn**, **igrati** — **igr**, **kupovati** — **kupov**an itd.

Paziti pa je treba radi pravopisa na deležnike, pri katerih se nedoločniška osnova končuje na **-i**. Ta **i** se namreč pred pripono **-en** spreminja v **j**, ki se pa s spred stoječim soglasnikom spaja takole:

iz l + j postane	lj : hvali-en > (znak > pomeni «postane») hvaljen, misli-en > mišljen;
iz n + j postane	nj : nagni-en > nagnjen, zvon-en > zvonjen, oznani-en > oznanjen;
iz r + j postane	rj : vari-en > varjen, uveri-en > uverjen. — Le če je pred r kak soglasnik, se j izpušča, n. pr. ohrabriti — ohrabren, posrebiti — posebren;
iz b + j postane	bj : pogubi-en > pogubljen, grabi-en > grabljen;
iz p + j postane	plj : kropi-en > kropljen;
iz v + j postane	vlj : ozdraviti — ozdravi-en > ozdravljen;
iz m + j postane	mlj : omami-en > omamljen, zlomi-en > zlomljen;
iz s + j postane	š : nosi-en > nošen, okraši-en > okrašen;
iz z + j postane	ž : gazi-en > gažen, vozi-en > vožen;
iz d + j postane	j : sodi-en > sojen, prismo-di-en > prismojen, zgra-di-en > zgrajen;
iz t + j postane	č : ukroti-en > ukročen, omla-ti-en > omlačen, osramo-ti-en > osramočen.

Paziti pa je treba, da glasu **j** in njegovih pravkar navedenih sprememb nimajo deležniki, ki se v nedoločniku končujejo na **-eti**: **zažele**ti — **zaželen**.

Za glagolnik pa smo že spočetka povedali, da se tvori iz trpnopreteklega deležnika z obrazilom **-je**; torej: **pletenje**, **zatr**tje, **razdr**tje (in **ne** **razdret**je! zaroke, kot sem si iz nekega lista zabeležil), **podr**tje, **poželen**je (ne **poželjen**je!), **hrepene**nje, **ko**

prenje, **gore**nje, **žvrgole**nje, **hoten**je; **ravn**anje, **igr**anje, **kupov**anje; **hvaljen**je, **mišljen**je; **nagn**jenje (in ne **nagnenje**, kot sem čital v neki reprezentativni knjigi iz poslednjih časov), **zvo**njenje, **oznan**jenje (v Ljubljani je torej cerkev Marijinega **Oznan**jenja in ne **Oznanen**ja, kot je večkrat najti po naših dnevnikih); **var**jenje (torej pravilno: tečaj za avtogensko **var**jenje in ne **va**renje!), **mrcvar**jenje, **uvér**jenje, **grabljen**je, **krop**ljenje, **ozdravljen**je, **lomljen**je, **nošen**je, **gažen**je, **sojen**je, **grajen**je, **osramočenje** itd. Kč.

Pretečeno nedeljo ali preteklo nedeljo.

Po večini čitamo v listih: **pretečeno nedeljo**, v pretečeni zimi, otečene roke, zamrznjena reka, otrpnjeni udje itd.

Oblikovno so pretečen, otečen, zamrznjen itd. trpnopretekli deležniki, narejeni navidez popolnoma pravilno po zgoraj obdelanih pravilih. Zakaj so torej napačni?

Iz neprehodnih glagolov*, ki pomenijo trpnost ali kako stanje, v slovenščini ne smemo tvoriti trpnopreteklega deležnika. Namesto njega rabimo tvornopretekli deležnik na **-l**, **-la**, **-lo**. — Ker pa so glagoli **preteči**, **oteči**, **steči**, **uveniti**, **vreti**, **rasti**, **zamrzniti**, **usah**niti, **ugas**niti, **otrpniti** itd. neprehodni in pomenijo trpnost ali kako stanje, zato ne morejo imeti trpnopreteklega deležnika in moramo torej v gornjih primerih rabiti tvornopreteklega na **-l**, **-la**, **-lo**: n. pr.: **pretekli teden**, **otekla glava**, **stekla mačka**, **uvele rože** (to so tiste, ki so uvenile), **vrela voda**, **lepo rasel mladenič**, **zamrzla reka**, **usahli studenec**, **ugasli ognjenik**, **otrpli udje** itd. Kč.

* Neprehodni glagoli so tisti glagoli, ki ne morejo imeti nobenega dopolnila (objekta) [n. pr. **stati** — **stojim**, **preteči** — **pretečem**, **umreti** — **umrem**], ali pa nimajo dopolnila v tožilniku, temveč v kakem drugem sklonu, ali se vežejo s predlogom [n. pr. **potrebovati česa**, **zaupati komu**, **hrepneti po čem**].

TERMINOLOGIJA

Avtotipija — Autotypie
bakrotiskar — Kupferdrucker
barvno somerje — Farbenton
brušenje, gl. glajenje
celec — Geviert
cicero (velikost, debelina črk) — Cicero (Schriftgrad, -Kegel)
četrtnec — Viertelspatium
čoln — Setzschiff, Zeilenschiff
črke, naslovne — Titelschrift
črke za besedila — Brotschrift
držaj — Facette
držaj, rokopisni — Manuskripthalter, Tenakel
držaj, žarnice — Glühlampenthalter

enota, tipografska — Punkt, Corps
 fotografija — Photographie
 fundament, gl. podval
 glajenje (brušenje) — Schleifverfahren
 hlapilnik — Dämpfe-Abzugs(Entweichungs)rohr
 izbadanje v stroju — Aussticheln (der Spiesse) in
 der Maschine
 izlaganje, čelno — Frontauslegen
 izrez, ročni — Handausschnitt (beim Zurichten)
 jačanje — Verstärkungsverfahren
 kladica — Quadrat (Konkordanz)
 kliše, -ja, gl. ploskanica
 ključ za vijake — Schraubenschlüssel
 knjigoveznica — Buchbinderei
 kolesce, ročno — Rädchen zum Regulieren mit
 der Hand
 kolut — Rolle (Papier-)
 konci vrst, slepi — blinde Zeilenteile
 korektor — Korrektor
 korektura — Korrektur
 krtačenje strojnega stavka — Abbürsten des
 Maschinensatzes
 lesorez — Holzschnitt
 letvica — Durchschuss, Reglette
 litografija — Lithographie
 lom, križni — Kreuzbruch
 lom, paralelni — Parallelbruch
 mazanje svežega tiska — Schmierens des frischen
 Abdruckes
 mazalnik — Farben(Auftrag)walze
 motanje papirja — Rollen des Papiers
 nabiralnik — Winkelhacken
 naslovnica — Titelzeile
 naslovnica, naglavna — Kolumnentitel
 naprava, pihalna (pihalo) — Vorrichtung zur
 Winderzeugung
 naprava, sušilna — Trockenvorrichtung
 naprava za čelno izlaganje pol — Vorrichtung
 für Front-Bogenauslage
 neravnost — Unebenheit
 nož — Schneidmesser (bei der Schneidmaschine)
 noži, zgibalni (grebenasti) — Falzmesser
 nož za izsekavanje — Stanzmesser
 obrobek — Randlinie, Randeinfassung
 odlagališče — Ablegeplatz
 odlaganje — Ablegen (des Papiers)
 odsekavanje vrst — Abhacken der Zeilen
 okraski — Einfassung (Schmuck)
 okroglosti, izokroglosti — rundklopfen
 okvir za učvrščanje (sestavka) — Schliessrahmen
 (für die Satzform)
 osminec — Achtel(Haar)spatium
 ostrgavanje — Abschaben (beim Zurichten)
 ovitek — Umschlag
 palice, izlagalne — Auslegestäbe
 papir, prevlečeni — Kunstdruckpapier
 perforiranje — Perforieren
 petinec — Fünftelspatium

pihalo, gl. naprava, pihalna
 pisava — Schrift
 ploskanica (kliše) — Klischee
 ploskanica, črtna — Strichklischee
 plošča, tiskalna — Druckplatte
 podložek — Facettensteg
 podval — Fundament
 pola, makulturna — Makulaturbogen
 pola, prirejevalna — Zurichtebogen
 pola, vmesna — Einschiessbogen
 pola za prodirno pisavo — Durchschriftpapier
 pola, zganjena — gefalzter Bogen
 polnilo — Ausschlussmaterial
 polovičnik — Halbgeviert
 ponatisk — Nachdruck
 pospravljanje — aufräumen
 površina stavka — Satzfläche
 preček (pri stavnem stroju) — Querstück
 prečka — Steg
 pretisk — Umdruck (Überdruck)
 pretisk, nasprotni — Kontra-Umdruck
 pretka — Spatium
 priprava, glavna — Hauptzurichtung
 priprava za posnemanje vrst — Apparat zum
 Abhobeln der Zeilen
 prirejevalec — Zurichter
 pršenje — Spritzverfahren
 razlaganje — Ablegen des Schriftsatzes, der
 Matrizen
 razpreti — spationieren, durchschliessen
 raztenilnik — Reibwalze (Verreiber)
 robenina — Grat (an der Matrize)
 regleta, gl. letvica
 rezila (pri stavnem stroju) — Fuss- oder Seiten-
 messer
 rezila za perforiranje — Perforiermesser
 sestavek — Satzform
 sestavek, zaprt — geschlossener Satz
 spreti — ausschliessen (die Zeile)
 stavek (v tiskarskem smislu) — Satz
 stavek, gladki — glatter Satz
 stavek, matematični — mathematischer Satz
 stavek, strojni — Maschinensatz
 stavek števil — Ziffernsatz
 stavek tabel — Tabellensatz
 stojalo, prirejevalno — Zurichtepult
 stran, naslovna — Titelseite
 stran, notranja naslovna — Schmutztitel
 stroj, Brehmerjev rekordni zgibalni — Brehmers
 Rekord-Falzmaschine
 stroj, otiskalni, za oblikovni valj znamke M.A.N.
 — M. A. N. - Formzylinder-Abdruckmaschine
 stroj, rezalni — Schneidmaschine
 stroj, stavni — Setzmaschine
 stroj, tiskalni — Druckmaschine
 stroj, tiskalni, s čelnim izlaganjem pol, znamke
 M. A. N. (sistema Front-Terno A F III) — Front-

Terno AF III, M. A. N. - Druckmaschine mit Frontauslegung für Bogen
 stroj za krtačenje strojnega stavka — Maschinen-satz-Abbürstmaschine
 stroi, zgibalni — Falzmaschine
 stroj znamke M. A. N. za tisk iz izdolbenine za istočasni prvi in protitisk — M. A. N.-Tiefdruckmaschine für gleichzeitigen Schön- und Widerdruck
 strojnik — Maschinenmeister
 šestinec — Sechstelspatium
 tisk, barvasti — Farbendruck
 tisk, enobarvni, iz izdolbenine — Einfarbentiefdruck
 tisk, običajni — Buchdruck
 tisk, offsetni — Offsetdruck
 tisk, pisan — Buntdruck
 tisk s tremi barvami — Dreifarbendruck
 tisk, vzbočen — Prägedruck
 tisk z gumija — Gummidruck
 tisk z želatine — Lichtdruck
 tiskalna ploskev — Druckfläche
 tiskanje — Drucken
 tiskarna — Druckerei
 trak, dovajalni — Transportband
 trak, papirni — Papierband
 trak, potiskani — bedruckter Papierstreifen
 tretjinec — Drittelgeviert

učvrstiti (sestavek) — schliessen (die Satzform)
 umik, umekniti — Einzug, einziehen
 usmerjevalka, glavna (za pole) — Walzenmarke
 usmerjevalka, stranska — Seitenmarke
 valj, aluminijski — Aluminiumwalze
 valj za protitisk — Widerdruckwalze
 vijačnik — Schraubenzieher
 vijak — Schraube
 vzboklina — Relief
 vzporednica — Marginalie
 založki — Blindmaterial
 završiti vrsto — ausgehen lassen (die Zeile)
 završek — Ausgang (der Zeile)
 zgib — Falz
 zgib, knjižni — Buchfalz
 zgib, križni — Kreuzfalz
 zgib Leporello — Leporellofalz
 zgib, pisemski — Brieffalz
 zgib, registrativni — Registerfalz
 zgib, valoviti — Zickzackfalz
 zgib, zavojni — Wickelfalz
 zgib, žepni — Taschenfalz
 zgibanje — Falzen
 zgibanje, ročno — Falzen mit der Hand
 zvitek, papirni — Papierrolle
 žlebina — Führung
 žmek, žmeka — Schraubenmutter

MERCINA IN DRUG

TRGOVINA S PAPIRJEM NA VELIKO

LJUBLJANA

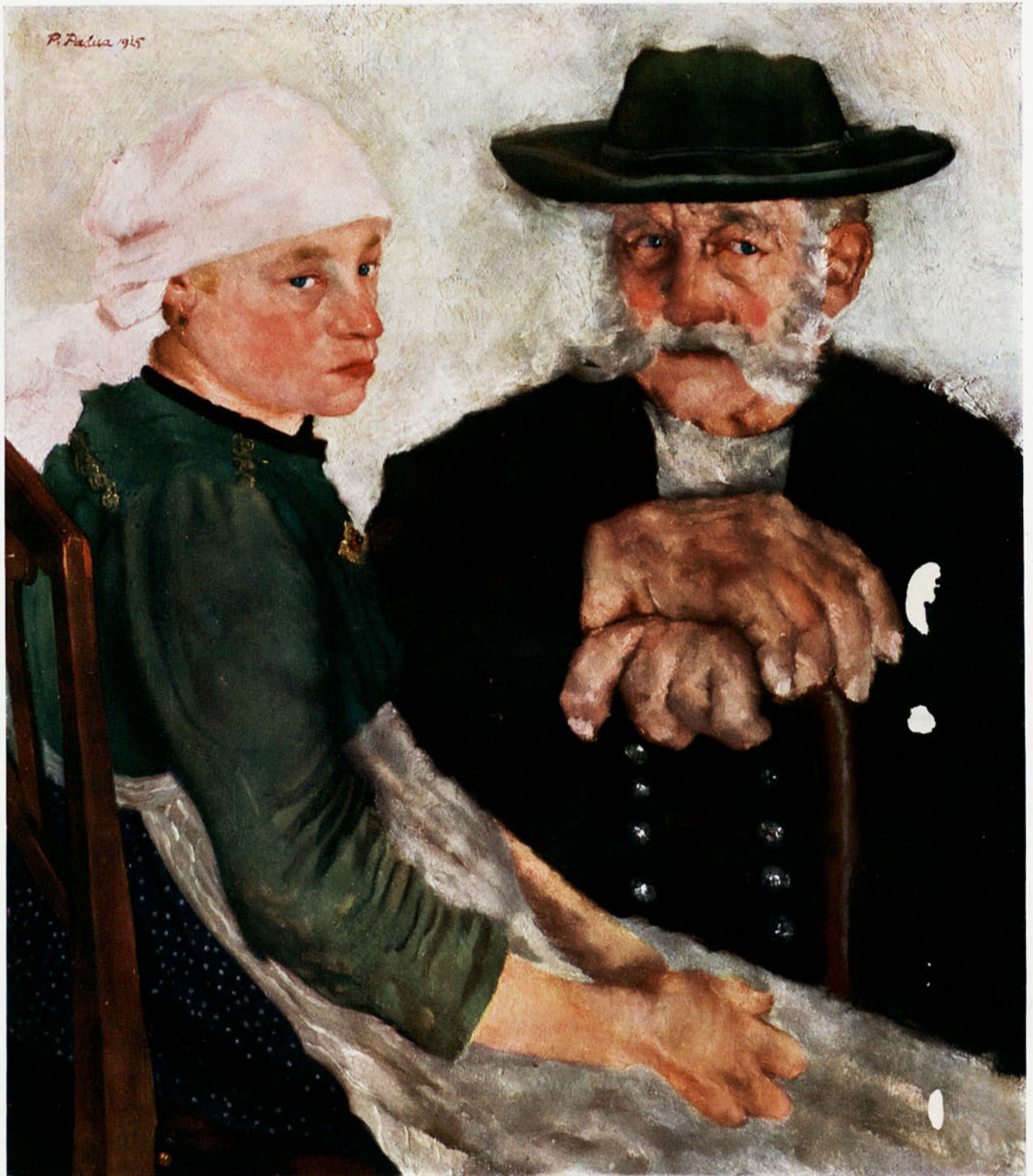
KOLODVORSKA ULICA 8

TELEFON ŠT. 2252

GLAVNO ZASTOPSTVO IN SAMOPRODAJA
 ZA SLOVENIJO VSEH IZDELKOV TOVARNE
 ZA DOKUMENTNI IN KARTNI PAPIR

BRATJE PLATNIK, RADEČE

ŠTAMPANO NA ZAKLOPNOM STROJU

„PHÖNIX“

TVORNICE J. G. SCHELTER & GIESECKE, LEIPZIG

GENERALNO ZASTUPSTVO ZA SHS

„CHROMOS“ D. D. * ZAGREB, BEOGRAD